

ئەدەبىي خودايى دناقبەرا (حەلاجى و پاموون لولى دا)

د. حسين هنداوى

وەرگىپران: عەبدولرەحمان بامەرنى

ئەي بالندى فريندە!
نە ئەز د زمانى تە دگەھم و نە تو د زمانى من
بوچى ئەم ب زمانى حەزرىكرنى د ئىك نەگەھىن
ئەم ھەردوو زى ب خوشتقىيانقە داخبار؟

خواندنا په رتووکا (عاشق و مه عشوق) یا فه یله سوف (پاموون لول)، کو د بنه رت دا ب زمانئ (که ته لونی) هاتی یه نقیسن، ئیکسه ر مه دبه ته وی باوه ری یئ کو ئه ف فه یله سوفه ب هه لبه ستا (حسین بن مهنسور حلاج) و هه لبه ستا سو فی یا ئیسلامی فه یئ داخباره و د ئه فی ده قی دا فیا په، وه ک چیرو کا وی یا سو فی بیت. ل فیره هنده ک تیگستین دی ژ ی هه نه، ئه و که سی ب زمانئ وان یئ ره سن لئ بنی رت، ئه و ژ ی داخبار بوونه ب

هه لبه ستین حلاجی، ئه فئ دنافه را ساللا ۲۴۴-۳۰۹ ک (۸۰۸-۹۲۲ ز) دا ژیا یی. به لئ چاوا (پاموون لول) ئه فئ دنافه را سالین ۱۲۳۵-۱۳۱۳ ئ دا ژیا یی، هه لبه ستین حلاجی د قوناغا ژیا نا ره وشه نبیری یا ئه ورؤ پا یا نا فین و تاری دا دیتینه؟

(پاموون لول) ئه فئ فه کوله ران ب فه یله سوفئ فیا نا گیانی نا فک رین، ئیک ژ ئیکانه یین فه یله سوفین مه سیحیان بوو،

ئه فئ ب ره وشه نبیری یا عه ره بی و ئیسلامی تژی بووین و تا وی راده ی نزیک بوو، وه ک ئیک ژ کو رپن وی.

پاموون لول ل گزیرتا (ماجورک)، ل ساللا ۱۲۳۵ ئ ل ئسپانیا د ناف خیزانه کا به رشه لونی دا ژ دایکبویه، ئه فئ حه ز ل سه ر ره وشنبیری ته ئیسلامئ هه ی، کو ئه نده لوس ل وی سه رده می مه زنتین نافه ندین وی بوو. پشتی په روه ردا ئاینی و په وشتی یا مه سیحی یا ئیکئ وه رگرتی، خوه بو خواندنا لاهوتن

و فه لسه فی ته رخانکر و فه لسه فا مه سیحی خواند و پاشی ئه غریقی و ئیسلامی، به ری ب ئیکجاری تایه ت خوه بو خواندنا ته سه وفا ئیسلامی قالا بکه ت. وه که ه فی و داخبار بوونا وی ب (حلاجی و ئه بی به کر ئه لشبلی و ئبن فارز) که ه شته وی رادده ی، کو هزر بکه ت چ جو دا هیین نافه رو کی دنافه را باوه ری یا ئیسلامئ و مه سیحیه تی دانینن. ئه فئ باوه ری ئه و پالفه دا کو بو سالین درپژ ژ ته مه نئ خوه، ژ هه وین سه لی بی دلگران بیت،

ئه فئ ب به رده وامی د سه رده می وی دا هه ی و داخواز دکر، دنافه را موسلمان و مه سیحیان دا ب دانوستاندن بو د ئیک و دوو که ه شتنئ به یته گو هو رپن، ژ پیخه مه ت ژ نوو ئیکگرتنئ. بو ئه فئ مه به ستی ژ ی سه ره دانا زانکو یین ئه ورؤ پا دکه ت و ب تایه ت ژ ی زانکو یین (مونبیلیه و نا پؤلی و پاریس) وانه یین درپژ ل سه ر ریکخستنا فه یله سوفی یا موسلمانان

د. حسین هنداو ی

دبیزیت و که شبینی یا خوه ب ره وشه نبیری یا ئیسلامی پیشانده ت و تا (هیگلی) د وا تین خوه دا ل سه ر میژوویا فه لسه فی، ئاماژه پیدایه. ل سه ر ئه فئ بتنئ ژ ی نه راره ستا، به لکو ل جیهانا مه سیحی و ئیسلامی ژ ی که ری یا و باباوات و زه لامین ئاینی و مه لک دیتن، کو وان ب هزرین خوه رازی بکه ت و بو که له ک جاران سه ره دانا وه لاتین (مه غرب و مسر و سووریا و رؤما و پاریس) و هه ولدانین وی کو که س نه شیایی راره ستینیت بتنئ مر ن نه بیت،

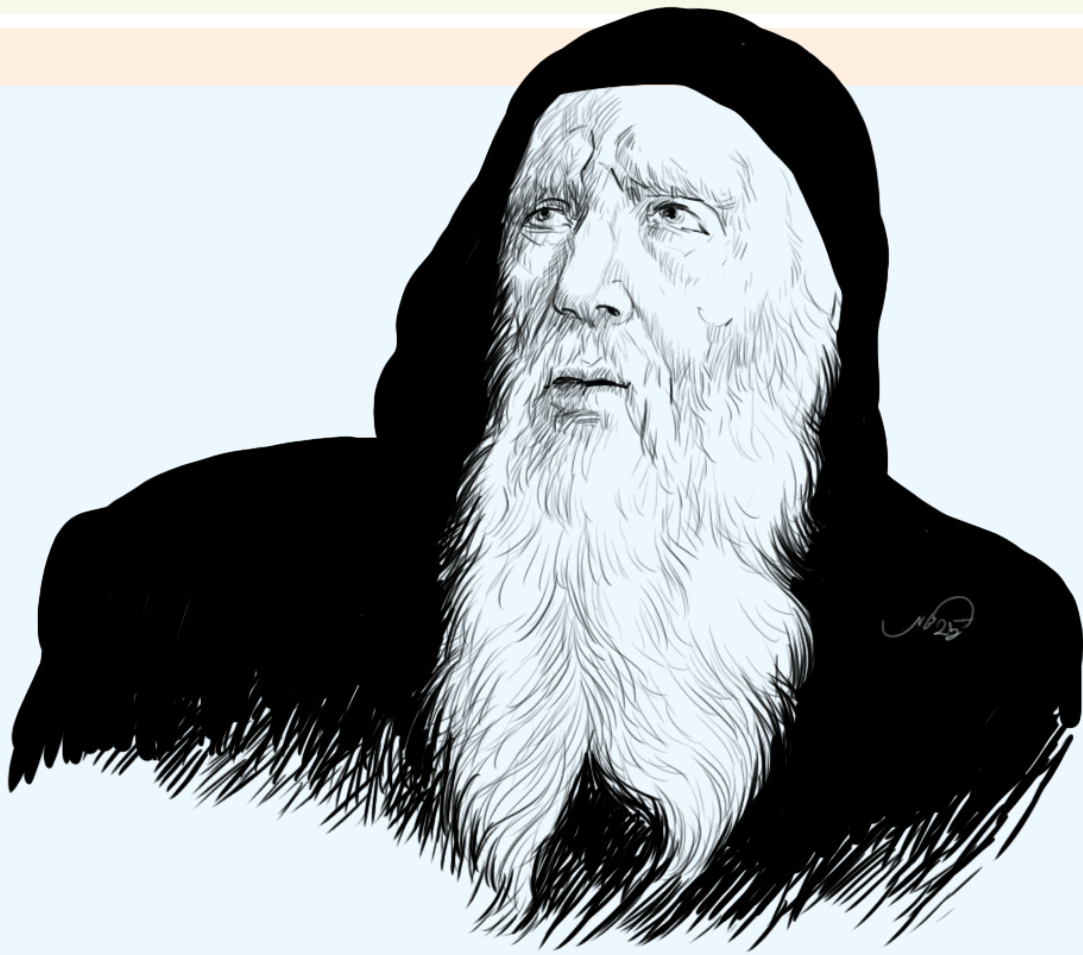
ل سال ۱۳۱۳ز دهما د ههوله‌کا کوشتنی دا ژ
 څه‌گه‌ری څه‌کریا وی یا ټاینی، بریندار دبیت و
 پاشی ب برینا خوه دم‌ریت.
 هر وه‌کو دیار د پرتووکا (عاشق و مه‌عشوق
 دا)، کارتیکرنا وی ب حه‌لاجی و هه‌لبه‌ستا سوڤی
 یا ئیسلامی څه‌گه‌ر بوون، ژبو هه‌لبژارتنا څه‌فی
 نافونیشانی، یا دیاره کو څه‌وی زیده‌تر ژ ریچکا

مته‌سه‌وفین ئیسلامی څه، کو دبیت: «من څه‌ف
 بیرمه‌ندیڼ دبیتنه‌ خوه (سوڤی) ناسکرڼ و وان
 جهه‌کئ بلند ل ده‌ف موسلمان و نه موسلمانان
 دا یی هه‌ی، من څه‌و دیتن خوډان ناخفتنه‌کا تژی
 ب فیانی و ده‌ربرینن جوان یین پایه بلند بو
 بلندترین پایه‌یین شکومه‌ندیڼ، کو څه‌ز پالدایمه
 نقیسینا څه‌فی پرتووکئ و ل دویف شوپا وان».

ل دویف پابه‌ندی یا په‌یره‌وی، پرتووکا (عاشق
 و مه‌عشوق) نوینه‌راتی یا پشکه‌کئ ژ پشکا پینجی
 ژ رومانه‌کا دریژ ب نافئ (بلانکرین) دکه‌ت، کو
 (پاموون لولی) ل سال ۱۲۸۳ و ۱۲۸۶ئ ل (مونبلیه)
 نقیسی، (بلانکرین) نه قاره‌مانئ رومانئ بوو،
 به‌لکو پاموون ب خوه بوو، تشتئ وه‌دکته وه‌ک
 څه‌گپرانه‌کا گیانی یا نقیسه‌ری بیت، پستی څه‌م
 دویشچوونا هر چار پشکین ټیکئ ژ رومانئ
 دکه‌ین، قوناغین پیشکه‌فتنا څه‌فی څه‌گپرانئ هر
 ژ ده‌ستپیکا ژ دایکبوونئ و پاشی په‌روه‌دا ټاینی
 و په‌وستی و وه‌رگرتنا تیگه‌هشتنا مه‌عریفی و
 گیانی، څه‌فا ب خو ته‌رخانکرئ ل په‌رستنئ و
 تیه‌زینئ څه‌هه‌یی، پشکا پینجی و دووماهی یی
 د پشکا ټیکئ دا څه‌ونه‌کئ ژ ژایانا خودیناسه‌کی د
 ټینیت، څه‌فی بتنی خوه بو خودئ ته‌رخانکری و
 ل څیره‌ژی پرتووکا (عاشق و مه‌عشوق) ده‌یته
 د ناف دیمه‌نی دا، د چرکه‌یه‌کا بلند ژ خودئ و
 خودیناسیڼ، دا بڼه‌عاشق و مه‌عشوق، ب پامانا
 سوڤیه‌تن دچنه د دانوستاندنه‌کا راسته‌وخو دا و
 دبیته‌ حاله‌تن به‌روفاژیکرنا پونا‌هی یی و قوناغا
 پیشکه‌فتنئ ب ناراسته‌یی ټیکگرتنه‌کا څه‌برڅه
 دنافه‌را وان دا، قوناغه‌ک کو څه‌ف پرتووکه
 به‌ره‌مئ وی بیتن.

خوه و ماددئ خوه کیشایه، ژ څه‌فی کاریگه‌ریڼ
 زی، تا د پیشه‌کی یا پرتووکئ دا دیاردکته،
 کو څه‌و یی داخباره ب په‌یره‌و و نقیسینن

ب په شنه كڼ، هم ل فیره ل به رانه ری بیردوږا
 هه زږن کرنا خودایینه ب تیگه هی سؤفیاتی یا
 نیسلامی، به لئ تا چ رادده هم دشین بیردوږا
 لول دگه ل چاره سه ریپن حلاجی یان فه کری یا
 سه هره وهردی یان (وه حده نه لوجود) یان ئن
 عه ره بی به راورد بکه یین ؟

ناگه هبونه کا به یز ل ده ف وی یا هه ی، کو
 سیبه را ده قی په رتووکا مه سیحی یا پیروژ به یلیت،
 تایه ت (په یمانا نوو) ئانکو ئنجیل، دیسان
 کارتیکرنا ب ریچکا (نه شید نه لئه ناشید) یا دیاره
 و تیگه هی عاشق و مه عشووق، بنتی ده رنه نجمی
 دووماهی یی نه و پاقرکرنه کا په مزینه بو تیگه هی
 کوړ و باب و گیانی پیروژ.

ژ لای هونه ری فه، په رتووکا (عاشق و
 مه عشوق) ل سه ر ۳۶۶ پارچه هه لبه ستین
 سه ره خو دابه ش دبیت، هه ر ئیک ژ وان تایه ته
 ب روژه کی بنتی فه و ژ زنجیره یا روژین سالا
 مه سیحی یا زایینی، پارچه هه لبه ست ژی بچووکن
 و ب قه باره ی فه نیژیکي ئیکن و د ناقبه را سن
 بو شه ش ریژان دانه و د به رده و امین دا، عاشق د
 ریکا وان دا به ره ف قوناغین شکو و شکومه ندی
 و خوه نزیکرن به ره ف مه عشووقی فه دچیت،
 ژ نه قی هه زږن کرنی ژی «لول» ژ دانوستاندنه کا
 نه راسته وخو و پاشی راسته وخو دگه ل دچیت
 و پاشی خوه فه دگوه یزیه حاله تی «ئیکرگرتنا
 هه زږیکه ری و ب خوشتی و وه کهه فی دگه ل
 نه وه کهه فی ئیکدگرن و په رده ده یته لادان.